

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum intellectus viatoris possit eleuari ad videndum Deum per essentiam
sine hoc, quòd a sensibus abstrahatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

QVÆST. XIII. DE R APTV; ART. III.

D. 1082.
In cor. art.

quod intellectus videt Deum per essentiam, &
ad hoc sicut raptus Paulus, ut dictum est.

A R T I C U L Y S I I I .
Vtrum intellectus alicuius viatoris elevari possit ad viden-
dam Deum per essentiam, præter hoc quod
a sensibus abstractatur.

2.2.q.185.
art. 1.

TERTIO. Quæritur vtrum intellectus alicuius
viatoris possit elevari ad videndum Deum p
essentiam, sine hoc quod a sensibus abstractatur.
Et vñ quod sic. Eadem enim est natura hominis
in statu vie & post resurrectionem: non enim id
numero resurget nisi etiam idem spiritus esset:
sed post resurrectionem sancti videbunt mente
Deum per essentiam sine hoc, quod a sensibilia
abstractio fiat. ergo & in viatori, idem possibile
erit. Sed dico, quod corpus viatoris, quia corrupti
bile est aggrauat intellectum, ne libere in Deum
ferri possit, nisi a corporis sensibus abstractatur,
quaenam corruptione post resurrectionem non est.

¶ 2 Sed contra, nihil impedit sicut nec patitur, nisi
a suo contrario, sed corruptio corporis non videt
contrariari actu intellegit, cum intellectus non
sit corporis actus. ergo corruptio corporis non im
pedit, quia intellectus liber posse ferri in Deum.

¶ 3 Præt. Constat quod Christus nostrum morta
litatem, & corruptionem penitè assumpsit: sed in
tellectus eius continuo Dei visione fruicatur, cū
tamen in eo non sicut semper abstractio ab exte
rioribus sensibus, ergo corruptio corporis non fa
cit, vt intellectus ferri non possit in Deum sine
hoc, quod a sensibus abstractatur.

¶ 4 Præt. Paulus postquam Deum per essentiam
viderat, memor fuit eorum quae in illa visione co
spexit, alias non diceret. Corint. 3, quod audituit
archana verba quae non licet homini loqui, si eo
rum immemor esset, ergo dum Deum per essentiam
videbat, videbat aliquid, quod in eius memo
riam imprimitur: sed memoria ad partem sen
suum pertinet, vt pater per Philippii in lib.
de Memoria, & Remisenzia, ergo cum quis in
statu vie videt Deum per essentiam, non omnino
abstractabitur a corporis sensibus.

¶ 5 Præt. Propinquiores sunt potentia sensuia
sibi inuicem, quia intellectus sensuia: sed imagi
natio q̄ est de potentia sensuia potest esse in actu
comprehensionis: quorumcumq; imaginabilium
sine abstractione ab exterioribus sensibus, ergo
& intellectus potest esse in actu visionis Diuinæ,
sine abstractione a potentia sensuia.

¶ 6 Præt. Illud quod est sibi naturam, non exigit
ad sui praesentiam, aliquid corū quae sunt con
tra naturam: sed naturalis est intellectui humano,
qd Denim per essentiam videat, cum ad hoc crea
tus sit, ergo abstractio a sensibus homini sit
contra naturam, cum sensuia cognitionis sit ei co
naturalis, videtur quod ad videndum Deum per
essentiam, abstractione a sensibus non indiget.

¶ 7 Præt. Abstractione non est nisi vniuersitas: sed
intelligentia cuius obiectu est Deus, ut dñ in lib.
de Spiritu & Anima, non vñ corporis sensibus
esse coniuncta, sed maxime distans. ergo ad hoc
quod Deum per essentiam videat homo per intel
ligentiam, non indiger abstractione a sensibus.

¶ 8 Præt. Ad hoc vñ Paulus ad Dei visionem esse
eleuatus, vt testis existeter illius gloria q̄ sancti re
promittitur. Vnde Aug. dicit 10. super Gen. ad li
teram, Cur non credamus, quod tanto Apolo
med. tom. 3.

12. sup. Gen.
cap. 28, circa
med. tom. 3.

12. com. 3.

F tam, in qua post hanc uitam vivendum est in alter
num: sed in illa sanctorum visione, quæ post his
vitam erit in videntibus Deum, non sicut abstrac
cio a sensibus corporis post resurrectionem, ma
ne nec in Paulo huiusmodi abstractio facta hab
bit videtur, cum Deum per essentiam videt.

¶ 9 Præt. Martyres in iþis tormentis supplicati
interius aliquid de divina gloria percipiebant. Va
de Vincentius. Ecce iam in sublime agor, & oī
principes tuos seculo aliorum tyrannorum delicio. Ex
Laurentius. Mea nox obscurum non habet, sed clara
in luce clarebunt. & in aliis sanctorum passionibus
multa leguntur, quæ hoc sonare vñ: sed constat
quod in eis non siebat abstractio a sensibus, alias
sensum doloris non habuerunt, ergo ad hoc qd
aliquis sit participes gloriae, quæ Deus per essentiam
videtur, non requiritur abstractio a sensibus.

G **¶ 10** Præt. Propinquiores operationes que circa
sensibilia versatur intellectus prædictus, quæ pecu
latios: sed non est necessarium quod intellectus
prædictus semper intendat his, quæ homo circa
sensibilia operatur, vt Aug. dicit in sufficientia
sua, alias continget quod optimus cybædus
imperfectissimus videretur, si ad singulas chordas
rum percussions operetur cum artis confide
ratione vñ, fieri enim nimia sonorum intensio,
quaenam impedit debitam melodiā, ergo multo
minus intellectus speculatus cogit intendere
his, quæ homo circa sensibilia operatur, &
liberum ei remanet in quamlibet intelligentia
ferri, etiam in ipsam diuinam essentiam, dum
sensuia vites circa operationes sensibilia occu
pantur.

H **¶ 11** Præt. Paulus dum vidit Deum per essentiam
ad hunc fidem habebat: sed fidei est videre per spe
culum in ænigmate. ergo Paulus simul donu
debat Deum per essentiam, videbat per speculum
in ænigmate: sed ænigmatica cognitione pecu
laris, & est per sensibilia. ergo simul dum videbat
Deum per essentiam sensibilibus intendebat, &
sic idem quod prius.

I **¶ 12** SED CONTRA est, quod August. dicit 12. super
Gene. ad literam, & habetur in gl. 2. Corin. 3. illa
specie quæ Deus est, nemo Dei videns vñ vñ
ita ista, quia mortaliter vñvitur in istis sensibilibus
coris. Sed nisi ab hac vita quicq; quodammodo mo
riatur, sive oī exiens de corpore, sive ita au
sus & alienatus a corpore sensibus, vt mentis ex
silio vñvitur in corpore an extra corpus sit, in illa
non rapitur & subvñchitur visionem.

¶ 13 Præt. 2. Cor. 5. super illud, sive mente excel
lens, dicit gl. excessum mentis dicit quo mēs de
catur ad intelligenda cœlestia, ita ut quocammodo
a mente labant inferiora. In hoc mentis excelsi
suerunt oīs sancti, quibus archana Dei mēdum
istū excedentia reuelata sunt ergo quicq; vñ
Dei p̄ essentiam, oportet quod auctoratur a confide
ratione inferiorum, & ita per consequens ab aliis
sensuibus, quibus non nisi inferiora considerantur.

¶ 14 Præt. In Psl. ibi Benjamin ad. in mentis ex
cessu glo. mentis excessu Beniamini, id est Paulus
in mentis excelsu, mente scilicet alienata a sen
sibus corporis, ut quando raptus fuit ulque ad
tertium cœlum, intelligitur vñsio Dei per essen
tiam, ut dicit August. 12. super Genesim ad literam
ergo vñsio Dei per essentiam requirit alienationem
a corporis sensibus.

¶ 15 Præt. Efficacior est operatio intellectus ad vi
dendum Dei essentiam cleuauit, quam quæcun
imagine

imaginationis operatio. sed aliquando hō propter vehementiam imaginationis abstrahit a corporeis sensib. ergo multo fortius oportet, quod abstrahatur ab eis, qm̄ in diuinam prouehitur visionem.

¶ 5 Pr̄t. Dama. dicit, delicata est diuina cōsolatio, q̄ non datur admittentib. aliena. ergo eadem rōne diuina uisio nō cōparitur secum rci alterius uisio-

nem, & ita non compatitur secum vñm sensu.

¶ 6 Pr̄t. Ad uidendum Deum per essentiam re-

quiritur summa cordis mūdita. Matt. 5. Beati mū-

do corde: sed eor dupliciter immundatur. si conta-

minatione peccati, & materialib.phantasiis, ut pa-

ter hoc quod dicit Dion. 7.c. Cale. Hier. puras

est̄ cas. sc̄ælestes essentias estimandum est, non vt

immundis maculis & inquinationibus liberatas, in

quo tangitur immunditia culpæ q̄ue in beatis

angelis numquam fuit, neque ut materialium re-

ceptiuas phantasiarum, in quo tangitur immundi-

tia, q̄a est per fantasias, ut patet per exposicio-

nem Hug. de S. Viēt. ergo oportet mentem uiden-

tiis Deum per essentiam non solum a sensibus ex-

teriorib. sed ab interiorib. phantasmatib. abstrahi.

¶ 7 Pr̄t. primæ ad Cor. 13. dīc. cum uenerit quod

perfectum est, euacuabitur quod ex parte est: sed

perfectum ibi nominat uisio Dei per essentiam.

Imperfectum vero uisus specularis & enigmatica,

q̄a est per sensibilia. ergo quād aliquis eleuatur

ad uisionem Dei per essentiam, oportet, quod ab-

strahatur a uisione sensibilium.

RESPON. Dicendum, quod sicut ex auctoritate

Aug. patet, homo in hoc mortali corpore constitutus

non potest Deum per essentiam uidere, nisi a

sensibus corporis alienetur. Cuius ratio ex duob.

poteſt sumi. Primo quidem ex hoc, quod est com-

mune intellectui & aliis animæ potentis. hoc n. in

omnib. animæ potentis inuenimus, quod qm̄ una

potentia in suo actu intenditur, alia uel debilitatur

in suo actu, vel ex toto abstrahitur: sicut pater in il-

lo in quo operatio uisus fortissime intenditur, qd

auditus eius non percipit ea, q̄a dicuntur, nisi for-

tesia uehemetria ad se trahat sensu audientis.

Cuius ratio est, q̄a ad actu cuiuslibet cognoscen-

tia potentia requiritur intentio, ut probat Aug.

D in libr. de Trin. Intentio autem unius non potest

fieri ad melius simul, nisi forte illa multa hoc mo-

do sint adiuuicem ordinata, ut accipiantur quasi

unum, sicut nec alicuius motus uel operationis

possint esse duo termini, non adiuuicem ordinata.

Vnde cum sit una anima, in qua omnes cognoscen-

tia potentia fundantur, unius & eiusdem intentio requiritur ad omnium potentiariu cognoscen-

tarum actus. & ideo, cum totaliter anima intendat ad actu unius potentia, abstrahit homo

ab actu alterius potentia. Ad hoc autem quod in-

tellectus eleuetur ad uidendum diuinam essentia,

oporet quod tota intentio in hanc uisionem col-

ligatur, cum hoc sit uehemetissimum intelligi-

bile, ad quod intellectus pertingere non potest, ni-

si toto conamine in illud intendat. & ideo opor-

ter quanto mens ad diuinam uisionem eleuetur,

quod omnino fiat abstractione a corporeis sensibus.

Secundo uero potest eiusdem ratio assignari ex eo,

quod intellectui propinquu est. Cum n. cognitionis

non secundum quod sunt in potentia, ut dīc in

10. Meta. Intellectus qui su mām cognitionis re-

net, propri immaterialium est, q̄a sunt maxime

in actu. Vnde omne intelligibile, uel est in se a ma-

teria inunctu, uel est actione intellectus a materia ab-

A stratum. & ideo quanto intellectus purior est a materialium contactu, tanto perfectior est. & inde est quod intellectus humanus, quia materialia cōtingit ad phantasmaria intuenda, quibus intelligibilis species abstrahit, est minoris efficacie quā intellectus angelicus, qui semper ad formas pure immateriales intueretur. Nihilominus tamen in quantum in intellectu humano puritas intellectua

lis cognitionis non penitus obscuratur, sicut accedit in sēsib. quorum cognitione ultra materialia ferri non potest, ex hoc ipso quod in eo de puritate remanet, inest ei facultas ad ea, que sunt pure im-

materialia contunda. Et ideo oportet, quod si ali quando post communem modum ad summum

B immaterialium videndum, si diuinam essentiā ele-

uetur, quod saltē in illo actu positus ab intuito materialium abstrahatur. Vnde, cū sensitiu viris non nisi circa materialia uercentur, non pot alius ad diuinam essentiam eleuari videndum, nisi ab

usu corporeorum sensuum penitus abstrahatur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod alia rōne cōiungentur anima beata corpori post resurrectionem, & alia nunc coniungitur. In resurrectione n. corpus erit omnino spiritui subditum, in tm̄ q̄ ex ipso spiritu proprietates gloriae redundabunt in corpus. Vnde & spiritualia corpora appellantur.

Quando autem duo adiunguntur quorum unus super alterum totaliter dominium obtinet, non

C est ibi mixtio, cum alterum totaliter transeat in po-

testatem dominantis; sicut cum una gutta aquæ in

mille amphoras uini infunditur, in nullo puritatū iūni praeditatur. & ideo in resurrectione ex

coniunctione ad corpus qualicum que, nulla erit impuritas intellectus, nec in aliquo virtus eius debilitabitur. Vnde & sine abstractione a corporeis

sensibus diuinam essentia contemplanda intēdit. Nunc autem corpus non est hoc modo spiritui subditum, & ideo non est similius ratio.

AD SECUNDVM dicendum, quod ex hoc corpus nostrum corruptibile est, quod ipsum corpus nō

est plene anima subditum, si n. plene aīa subderetur, ex immortalitate aīa redundaret immortalitas ēt in corpus, sicut post resurrectionem erit. & exinde est q̄ corruptionis corporis aggrauat intellectū.

Quamuis n. secundum se intellectui non contrarie tur: cū sit eius cā, intellectus puritati p̄iudicat.

AD TERTIUM. q̄ Ch̄r̄us ex hoc, qd erat Deus & hō h̄b̄ plenaria potestatem super oīs partes aniāa sūg, & sūg corp: tñ ex uirtute deicatis

fm quod n̄cē reparōni competebat, permettebat unicuiq̄s potentiariu anima agere id, qd est ei proprium, ut dicit Dam. & sic non erat necessariū in ipso, neque quod fieret redundantia ex una potētia ab

E straheretur per vehementiam actus alterius. Vnde per hoc quod intellectus eius uidet Deum, nō

oporet aliquam abstractionem a corporeis sensibus, Secus aut̄ est in alijs hominibus, in quib. ex quadam colligantia potentiariu anima adiuuicem sequitur de necessitate, quod fiat redundātia, uel impedimentum ex una potentia in aliam.

AD III. dicendum, quod paulus postq̄ cessauit uidere Deum per essentiam, memor fuit corum, q̄ in illa uisione cognoverat, per aliquas sp̄es in intellectu ipsi remanentes, que erant quasi qdā re liquia p̄ierita uisionis. Quamuis n. ipsum Dei uerbum per essentiam uiderit, & ex ipso uisio multa co-

gnoverit, & sic illa uisio, nec q̄tū ad ipsū uerbum, nec q̄tū ad ea, q̄ videbant in uerbo, fuerit p̄ sp̄es

Quæst. dīc. S. Tho. CCC aliquas

L. 3. c. 15. in
ter med. &
fam.

QVÆST. XIII. DE RAPTV, ART. III.

aliquas: sed per solam essentiam verbi, tamen ex ipsa aspectione verbi imprimebantur in intellectu quædam rerum visarum similitudines, quibus postmodum cognoscere poterat ea, quæ prius per essentiam verbi viderat; & ex illis speciebus intellectibus per quandam applicationem ad particulares intentiones, vel formas in memoria, vel in imaginatione conferatas, postmodum poterat memorari corū, quæ prius videat etiam secundum actum memorie, quæ est potentia sensitiva. & sic non oportet ponere, quod in ipso actu diuinae visionis aliquid fieret in eius memoria, quæ est pars potentia sensitiva: sed solum in mente.

Ad v. dicendum, quod quis non per quemlibet actum imaginatur virtutis siat abstractio a sensib. exterioribus; fit tamen abstractio praedita quæ actus imaginationis est vehemens. & similiter non oportet, quod per quemlibet actum intellectus siat abstractio a sensibus; sicut tamen per actum uehementissimum, qui est uisus Dei per essentiam.

Ad vi. dicendum, quod quamvis naturale sit intellectui humano, quod quandoque ad uisionem diuinæ essentiae perueniat: non tamen est sibi naturale, quod ad hoc perueniat secundum statu nra huius, ut dictum est, & propter hoc ratio non sequitur.

Ad vii. dicendum, quod intelligentia nostra qua diuina apprehendimus, quamvis non communiceat sensibus per viam apprehensionis, admiscetur tamen eis per viam iudicij. Vnde dicit Aug. 12. super Gen. ad literam, quod per intelligentiam lumen est ista inferiora diuidicantur, & ea cernuntur que ne que sunt corporis, neque ulla gerunt formas similes corporum & ideo intelligentia quandoque a sensibus abstracta dicitur, cum de eis non iudicat, sed solis supernis in speciebus intendit.

Ad viii. dicendum, quod substantia beatitudinis sanctorum, in uisione diuinæ essentiae conficitur. Vnde dicit Aug. quod ius est tota merces. un ex hoc quod diuidam essentiam uidit, potuit esse illius beatitudinis idoneus testis. Nec tam oportuit, quod omnia in se experiretur, quæ beatis incidunt, sed ut ex his quæ experientur etiam alia scire posset. Non enim rapiebatur, ut esset beatus, sed ut esset beatitudinis testis.

Ad ix. dicendum, quod martyres in tormentis existentes præcipiebant aliquid de divina gloria, non quasi eam in suo fonte bibentes, sicut illi qui Deum per essentiam uidentur, sed aliqui illius gloria aspersione refrigerabantur. Vnde dicit Aug. 12. super Gen. ad literam, ibi subi Deus per essentiam ut, beatitudo in suo fonte bibitur. Vnde aspergitur aliud huic humanæ uitæ, ut in tentationib. huius seculi temperanter, iuste, fortiter, prudenterque videtur.

Ad x. dicendum, quod in intellectus speculatorius non cogitur, ut attendat his, quæ circa sensibilia aliquis operatur, sed potest circa alia intelligibilia negotiari. Tanta tamen potest esse in actu speculatoris vehementia, quod omnino a sensibili operatione abstractetur.

Ad xi. dicendum, quod quamvis in illo actu Paulus habuit habitum fidei: non tamen habuit actum.

AR T I C U L U S . I I I I .
Quædam abstractio requiratur ad hoc, quod intellectus Deum per essentiam uidere possit.

QUARTO queritur, quanta abstractio requiri ad hoc, quod intellectus Deum per essentiam uicere possit. & videtur quod requiratur abstractio ab ipsa uione, qua aia corpori uinit, ut forma, vires

animæ vegetabilis sūt magis materiales, quæ uires sensibilis ait: sed ad hoc quod intellectus uidetur Deum per essentiam, oportet, quod fiat abstractio a sensib. ut dictum est. ergo uinco fortius ad puritatem illius visionis regrit, quod fiat abstractio ab aliis animæ vegetabilis: sed hæc abstractio non potest fieri in statu aitalis uite, quod diuina corpori uinit, ut forma: quæ, ut dicit Phil. nutritur animalia semper, ergo ad uisionem diuine essentiae regit, quod fiat abstractio ab uinco, quæ aia corpori uinit, ut forma.

Terz. Præt. Exo. 33. super illud, Non uidebit me homo & uiuet, dicit glo. Aug. omnis uide huic uite corruptibilis carnis, Deum sicut est, apparet non posse. In illa uita potest ubi, ut uiuat, huic uitemorandum est, & gl. Gre. Ibidem, Qui sapientiam quæ Deus est, uidebit, huic uite funditus uirorit, sed mors est per separationem animæ a corpore, cui vincitur ut forma, oportet ergo fieri separationem oimoda corpore ad hoc, quod Deus per essentiam uidetur.

Tert. Præt. Viuere uiuentibus est esse, ut dicit de Anima: esse autem homini uiuentibus est per hoc, quod anima corpori unitur, ut forma, sed Exo. 33. dicit non uidebit me homo & uiuet, ergo quandoque aia corpori unitur, ut forma, non potest per essentiam Deum uidere.

Terz. Præt. Fortior est uinco qua uinco anima corpori, ut forma, quam illa qua unitur ex vi motor, ex qua unione proueniunt operationes potentia-

Hrum per organa corpora operantes: sed haec secunda uinco impedit visionem diuinæ essentiae, non cuius oportet, quod fiat abstractio a sensib. corporis, ut dictum est, ergo multo fortius haec prima uidebitur, & sic oportebit ab ea abstractionem fieri.

Terz. Præt. Potentia non elevatur supradictum esentiam, cum potentia ab essentia fluat, & in ipsa dicetur, si ergo essentia animæ fuerit corporis materialis unita, ut forma, non potest esse, quod intellectus potentia ad ea que sunt omnino immaterialia, cleueretur, & sic idem quod prius.

Terz. Præt. Maior impuritas contrahetur in anima ex coniunctione ipsius ad corpus, quæ ex conditione similitudinis corporalis ad ipsam ad hoc

Iquod mens Deum per essentiam uidetur, oportet deputari a similitudinib. corporis, que apprehenduntur per imaginationem & sensum, ut dictum est, ergo multo fortius oportet animam a corpore separari ad hoc, quod Deum per essentiam uidetur.

Terz. Præt. Cor. 5. dicitur, quando sumus in nostro corpore, peregrinamur a Domino: per fidem, ambulamus & non per speciem, ergo quandoque anima in corpore, non potest Deum in sua specie videre.

SED CONTRA, Exo. 33. dicit glo. Greg super illud, Non uidebit &c. A quibusdam in hac carne uiuentibus, sed inestimabili uirtute crescentibus potest eterna uideri claritas Dei est eius essentia, ut in eadem glossa dicitur, ergo ad hoc quod essentia Dei uideatur, non oportet quod fiat omnimoda separatio animæ a corpore.

Terz. Præt. Aug. 9. super Gen. ad lit. dicit, quod aia nuptur non solum ad uisionem imaginariam: sed ad intellectualem, quia ipsa ueritas perspicue censetur, facta auersione a sensibus minus quam in morte, sed plus quam in somno, ergo ad uidendum ueritatem increbat, de qua Aug. ibi loquitur, non reuertitur, quod fiat abstractio ab uione, quæ aia corpori uinit, ut forma.

Terz. Præt. Hoc idem patet per Aug. in epistola ad paulum de uidendo Deum, Non est in credibile gemitum